

nieuwe uitgaven

Kijken naar weidevogels

Ons land vervult een belangrijke functie voor de weidevogels als broed- en foeragegebied. Weidevogels zijn bovendien voor een leek gemakkelijk te observeren, maar ook gemakkelijk te verstoren. Om meer belangstelling voor deze in Nederland veel voorkomende vogels te krijgen schreef Joop Brinkkemper een boek over weidevogels, waarbij de unieke kleurenfoto's van de bekende weidevogelfotograaf Oene Moedt het tot een echte Nederlandse uitgave maken. Het ademt de geest uit van Nol Binsbergen die, evenals de makers van het boek, als Zaankanter te midden van de weidevogels leefde. Over het standpunt van Vogelbescherming inzake het rapen van kievitseieren kunnen wij nauwelijks iets lezen, terwijl uit de Atlas van de Nederlandse Vogels nu juist de schatting van het aantal broedparen (respectievelijk broedgevallen) voor ons land wordt aangehaald waarvan de cijfers nog al eens ter discussie staan.

Joop Brinkkemper & Oene Moedt: Kijken naar weidevogels. Hun gedrag, leefgebied en bescherming. 131 bladzijden, 112 kleurenfoto's (1988). Uitg. Gwendo, Arnhem & Vogelbescherming. ISBN 90 - 70725-05-3. Prijs f 43,50.

Innere Medizin und Chirurgie bei Vögeln

In 1985 verscheen bij Blackwell Scientific Publications in Groot-Brittannië 'Avian medicine and surgery' in de serie Library of veterinary practice dat thans op grondige wijze in de Duitse taal is verschenen.

Afgezien van de specialisten is gebleken dat de student die voor dierenarts studeert, geen speciale uitgebreide informatie wordt gegeven over de behandeling van vogels.

Dit boek gaat ervan uit dat de lezer beschikt over een zekere medische kennis, maar deze weinig bij vogels in praktijk brengt. Ook de verpleging en de aansluitende verzorging van vogels wordt behandeld, evenals het probleem van het uitzetten van wilde vogels in de natuur. De auteur denkt over deze onderwerpen zeker niet te licht. Dit klein formaat boek (12 x 18½ cm) is daarom vooral geschikt voor diegenen die te maken hebben met zieke of gewonde vogels. Dierenasiels kunnen het boek aanbevelen aan dierenartsen met wie zij nauw samenwerken of om het zelf gereed te hebben liggen om het bij voorkomende gevallen samen met hun dierenarts te raadplegen. Dierenartsen hebben niet altijd evenveel kennis van vogels en kunnen het daarom raadplegen, omdat blijkt dat in hun praktijk steeds vaker vogels op het spreekuur worden gebracht. De literatuurlijst bevat, zoals kan worden verwacht, een groot aantal voornamelijk Engelstalige titels. Enkele Duitstalige zijn toegevoegd.

Brian H. Coles: Innere Medizin und Chirurgie bei Vögeln. 318 bladzijden, 20 tabellen, 32 afbeeldingen (1988). Uit het Engels vertaald door Perdita von Wallen-

berg. ISBN 3-347-20379-7, UTB no. 1461, Uitg. Gustav Fischer Verlag, Postfach 720 143, D-7000 Stuttgart 70. Prijs DM 36,80.

Zien is kennen!

Opnieuw herzien en aangevuld is kortgeleden de tiende druk van het zakdetermineerboek van de in Nederland voorkomende vogels verschenen. Nu in offset, waarbij nieuwe kleurenlitho's de afbeeldingen op beter papier een frisse, heldere indruk geven. Het bijzondere van dit boek is dat het een oernederlandse produktie is, waarmee vele oudere vogelaars hun kennis over vogels hebben verrijkt toen er nog geen gidsen bestonden. Nostalgie schuilt u zeggen, maar het is frappant dat de gids ook thans nog goed bruikbaar is gebleven. Voor de beginnende, de jeugdige en de huistuin vogelliefhebber die de vogels in Nederland wil leren kennen is deze gids veel eenvoudiger en ook minder zakelijk dan de nieuwe uitgebreide gidsen waar alle vogelsoorten uit Europa en soms zelfs nog uit grotere gebieden in worden behandeld. 'Zien is kennen!' geeft ook 'gezellige' informatie over vogels en streeft nergens naar uitputtende volledigheid in kort bestek. Voor meer uitgebreide informatie over vogels zijn reeds voldoende boeken voorhanden. Gidsen van de eenvoud en de aantrekkelijkheid als 'Zien is kennen' zijn niet te vinden. De kostbare knoopsluiting maakt de gids tot een persoonlijkheid. De gids kan al door kinderen vanaf circa tien jaar gebruikt worden en heeft voor volwassenen evenveel waarde. Frappant is dat geen van de vier makers van het boekje thans meer in leven is.

J.T.

Nol Binsbergen & D. Mooij: Zien is kennen! Tiende druk, 369 behandelde vogelsoorten, 366 kleurenafbeldingen (1987). Uitg. A.G. Schoonderbeek, Laren N. - H. ISBN 90 - 6101 - 002 - 2. Prijs f 37,90.

Lijst van Nederlandse vogelsoorten 1988

Vooruitlopende op de beslissingen Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) heeft Arnoud B. van den Berg een voorlopige lijst van Nederlandse vogelsoorten samengesteld. De lijst is bijgewerkt tot 10 augustus 1988. In totaal worden er 419 vogelsoorten die sinds 1800 in Nederland zijn aangetroffen in de lijst vermeld. Tevens worden de talrijkheid en de avifaunistische status vermeld.

Ook wordt de Nederlandse en wetenschappelijke naamgeving behandeld, evenals bewijsmateriaal van zeldzame soorten en de sinds 1969 in Nederland waargenomen soorten en tevens de soorten die in Nederland voor het eerst werden waargenomen sinds 1969.

Door overmaking van f 15,- inclusief portokosten op postgirorekening 3 682 043 ten name van A.B. van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid is de 'List of Dutch Bird Species - 1988' (37 getypte bladzijden) verkrijgbaar.

Avifauna Forestière

Het themanummer van het tijdschrift *Aves* over het op 15 en 16 oktober 1983 te Brussel gehouden symposium over de vogels van de bossen. Het symposium werd georganiseerd door de Société d'Etudes Ornithologiques *Aves* ter gelegenheid van haar twintigste verjaardag en met medewerking van de Roi Baudouin Stichting. Het nummer bevat de tekst van twintig voordrachten, van enkele waarvan alleen de samenvatting is opgenomen, over een keur aan onderwerpen. Enkele onderwerpen zijn:

Vogels van de Bourgondische bossen, Het bosbeheer en de vogelpopulaties in Groot-Brittannië, De bosvogels van Fenno-Scandinavië, Pesticiden en bos, De avifauna en de activiteiten van de mens in het bos, Onderzoek naar de ecologie van de bosvogels, Ecosystemen van de bossen en de biomassa, Atmosferische vergiftigingen en de gezondheid van de bossen en Bosbeheer met betrekking tot de vogelwereld. De tekst van dit speciale nummer is geheel Franstalig. Achterin is een adreslijst van de sprekers opgenomen.

Aves, N° Special – Année 1987, 91 bladzijden, 5 foto's, 4 kaartjes, enkele grafieken en tabellen.

Antarctica

Antarctica staat tegenwoordig sterk in de belangstelling. Het Greenpeaceboek geeft een nieuw inzicht over het zevende continent. Een gebied van 14 miljoen km², dat ruwweg twee maal zo groot is als Australië, herbergt een grote verscheidenheid aan landschappen en dieren. Een van de grootste bedreigingen voor Antarctica is de exploitatie van olie en mineralen. De vervuiling door de mens slaat ook hier al toe. Dit boek toont in woord en beeld wat er allemaal in Antarctica te zien en te beleven valt.

John May: *The Greenpeace Book of Antarctica. A new view of the seventh continent.* 192 bladzijden, vele kleurillustraties, voorwoord door Sir Peter Scott (1988). Uitg. Dorling Kindersley, Londen. Prijs £ 14,95.

Grote Landschapseenheid, vooruit ermeel!

Er verscheen een publikatie over het (rijks)beleid inzake de grote landschapseenheden (GLE's). Het betreft een vrij nieuwe categorie in het natuurbeschermingsinstrumentarium van de rijksoverheid, die in het bijzonder betrekking heeft op de laatste, grote, relatief ongeschonden (agrarische) landschappen van Nederland. Kenmerkend in deze gebieden zijn de hoge natuurwetenschappelijke, cultuurhistorische en landschappelijke waarden en de vaak duidelijke samenhang van deze hoedanigheden. In eerste instantie zijn door het Rijk negenendertig van deze gebieden als grote landschapseenheid aangewezen, waarbij het Rijk heeft uitgesproken zich te zullen inzetten voor het behoud van het integrale karakter. De publikatie is bedoeld als een handleiding voor lokale en regionale milieugroepen met het doel hen te steunen bij hun inspanningen om genoemde gebieden te beschermen.

Drs. D. Logemann: GLE, vooruit ermeel! 52 gestencilde bladzijden, 2 kaartjes (1988). Uitgave Stichting Natuur en Milieu, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030-331 328. ISBN 90-70211-37-8. Prijs f 11,- (postgiro-nummer 2 537 078).

Onze Streek

De Belgische Stichting Omer Wattez v.z.w. is een regionale vereniging in de Vlaamse Ardennen, Schelde-, Leie-, Zwalm- en Dendervallei. De stichting heeft tot doel het leefmilieu, het landschap, het natuur- en het 'kultuurpatrimonium' zoals men dat in België noemt) te beschermen en te verbeteren. De stichting geeft een tweemaandelijks natuur- en milieutijdschrift 'Onze Streek' uit.

Een jaarabonnement op 'Onze Streek' kost Bfr. 250 gestort op rekeningnummer 447 – 0590671 – 60 van 'Onze Streek', Oudenaarde, België.

■ Nadere inlichtingen bij de Stichting Omer Wattez, Milieucentrum, Kattestraat 23, 9700 Oudenaarde, 09 32 55 318091.

The Value of Birds

Is de titel van de Technical Publication no. 6 van de Internationale Raad voor Vogelbescherming (ICBP). Het boek is gebaseerd op een symposium en workshop welke werden gehouden tijdens de 11de wereldconferentie van de genoemde organisatie in juni 1986 in Canada.

Deze publikatie bevat waardevolle bijdragen met betrekking tot de economische betekenis van vogels. Het boek is onderverdeeld in twee delen. Het eerste gedeelte bevat informatie over vogels als (sociaal-)economische hulpbron. Vogels als bio-indicatoren voor milieu-omstandigheden wordt in het tweede gedeelte behandeld. Over de gehanteerde methodiek voor meer aandacht voor de integratie van economie met betrekking tot vogelbescherming valt te discussiëren. Er wordt te weinig verband gelegd tussen biosfeerbehoud als allesomvattende economische nutsfunctie en het behoud van reservaten of soorten als exemplarische voorbeelden. Hiermee is niet gezegd dat het behoud van reservaten of vogelsoorten niet ten dienste zou staan van biosfeerbehoud als zodanig.

Over het algemeen richt men zich in dit boek te zeer tot 'vogelbeschermers'. Dat blijkt reeds uit de titel waarin heel subjectief verwezen wordt naar de 'waarde' (value) van vogels in plaats van naar de betekenis van vogels voor mensen in het algemeen. Het voorgeschotelde begrip value houdt, gezien in het perspectief van het boek, een ongewenste beperking in. Wanneer de samenstellers de betekenis van vogels voor de mensen zodanig kortzichtig interpreteren dan moet men voorts niet klagen over het gebrek van belangstelling bij politici!

In het eerste gedeelte ontbreekt beslist een paragraaf waarin de geschiedenis van de economische ornithologie wordt behandeld. Enige discussie met betrekking tot de (potentiële) genetische reservoerfuncties had hierin ook verwacht mogen worden. Het tweede gedeelte gaat, heel actueel, breedvoerig in op de indicatorfuncties speciaal in relatie tot afval (plastics), bestrij-

dingsmiddelen en luchtverontreiniging ('zure regen').

De bijdrage van vele auteurs zijn zeer te waarderen en hoogst lezenswaard. Zij omvatten zowel overzichtsstudies, vergelijkende studies en case studies. Het geheel is een zinvolle bijdrage in de verdere discussie over de economische betekenis van vogels. In ieder geval zal het de lezer duidelijk kunnen zijn dat economie en vogelbescherming niet noodzakelijkerwijs elkaars tegenstreven behoeven te zijn. Al moet men zich voortdurend realiseren dat met de publikatie van dit boek over de economische betekenis van vogels zeker nog niet het laatste woord is gezegd.

Pierre Maréchal.

A.W. Diamond & F.L. Filion: *The Value of Birds*. Technical Publication no. 6 267 bladzijden, vele figuren (1986). Uitg. ICBP, 219c Huntingdon Road, Cambridge CB3 0DC, UK. Prijs £ 18.50.

De Groene Krant (& films)

Er verscheen een eenmalige uitgave over landinrichting voor het onderwijs. De zogenaamde Groene Krant is een uitgave van de Landinrichtingsdienst van het ministerie van Landbouw en Visserij en is bestemd als lesbrief voor scholieren uit het voortgezet onderwijs in de leeftijd van 15-16 jaar. De Groene Krant is op houtvrij, goed papier gedrukt en bevat tien bladzijden met veel kleurenillustraties.

In deze krant wordt ook melding gemaakt van twee films over Landinrichting (titel 'Alles wisselt', 28 minuten) en over de sterke verandering van het platteland van Nederland gedurende de laatste vijftig jaar (titel 'Veranderend Nederland'). Beide films staan ook op videobanden en zijn te lenen bij de Rijksvoorlichtingsdienst, Filmtheek, Postbus 20 006, 2500 EA Den Haag, 070-614 181. De kosten hiervan zijn circa f 30,- (inclusief verzendkosten).

De Groene Krant is echter gratis verkrijgbaar op onderstaande adressen. De Flevohof heeft de tentoonstelling 'Landinrichting voor een mooi, gezond en productief platteland' en de lesbrief als schoolinformatiepakket in zijn programma opgenomen. Bij deze lesbrief behoort een docentenhandleiding die in augustus is verschenen.

■ Flevohof, Spijkweg 30, 8256 RJ Biddinghuizen (postbus 40, 8250 AA Dronten), 03211-1514.

Ministerie van Landbouw en Visserij, Infotiek, Postbus 20 401, 2500 EK Den Haag, 070-792 062.

Landinrichtingsdienst, afdeling Voorlichting en Inspraak, postbus 20 021, 3502 LA Utrecht, 030-852 481, alwaar ook het adres van de Landinrichtingsdienst in uw eigen provincie verkrijgbaar is.

Terugdringen van lood in milieu gewenst

Jaarlijks wordt onze bodem belast met ruim 400 tot 600 ton lood, afkomstig van jacht en sportvisserij. De totale looddepositie in de bodem bedraagt jaarlijks 3500 ton. Het gaat daarbij om natuur en recreatieterrein, waterbodems en landbouwgronden.

Dit blijkt onder meer uit het IVEM-rapport num-

mer 24, 'Metallisch lood bij de jacht, de schietsport en de sportvisserij' door J. van Bon & J.J.Boersema dat op 2 maart 1988 werd gepresenteerd op het ministerie van Landbouw en Visserij. Het rapport werd in ontvangst genomen door de Directeur-Generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg van het ministerie, de heer mr. J.P. van Zutphen. Het onderzoek werd uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van het ministerie van Landbouw en Visserij, dat primair verantwoordelijk is voor het beleid ten aanzien van de jacht en de sportvisserij.

In het rapport worden behalve de lokaties waar lood verspreid ligt, ook aangegeven wat de mogelijke gevolgen zijn van de aanwezigheid van lood in het milieu. Ten slotte is gezocht naar alternatieven voor de toepassing van lood.

Lokaties

Concentratie van lood is onder meer te vinden rond jachthutten voor waterwild. Rondom de ruim duizend jachthutten in ons land wordt 1416 ton lood per jaar verspreid.

De verspreiding van de 4187 ton vislood afkomstig van de visserij in de binnenwateren, komt in grote lijnen overeen met de verdeling van de bevolking. Circa tweederde van alle visactiviteiten vindt in de directe omgeving (0-5 km) van de eigen woning plaats. De 156.384 ton zeevislood wordt voornamelijk verspreid aan de Noordzeekusten verder ongeveer gelijk verdeeld over Waddenzee en Zeeuwse wateren.

Gevolgen

Het aantal vogels dat sterft ten gevolge van de opname van lood, is niet bekend. Wel bekend is dat voor sommige vogels opname van een loodhagel reeds binnen enkele weken dodelijk kan zijn. Daarnaast kan op verscheidene lokaties op termijn zoveel lood accumuleren, dat de grond voor sanering in aanmerking kan komen.

Alternatieven

Het rapport (183 bladzijden) concludeert dat reeds nu voor gebruik bij de jacht een alternatief voor lood beschikbaar is, namelijk ijzerhagel. Alternatieven voor vislood verschijnen inmiddels op de markt. De geschiktheid daarvan voor de Nederlandse sportvisserijmethoden is thans onvoldoende bekend. Over de alternatieven voor vislood zijn nog niet voldoende details bekend. In een korte toespraak deelde Directeur-Generaal Van Zutphen mee het noodzakelijk te vinden dat de depositie van lood door jacht en sportvisserij wordt teruggedrongen. Daartoe zal op korte termijn een werkgroep worden ingesteld, die mogelijke maatregelen zal voorbereiden om de looddepositie in het milieu te verminderen. De maatregelen zullen te zijner tijd voor advies naar de betrokken instanties worden gestuurd.

Een exemplaar van het rapport kan worden besteld bij de Rijksuniversiteit Groningen, 050-634 609, Overmaking van f 20,- (inclusief portokosten) op gironummer 826 171 ten name van Rijksuniversiteit, postbus 72, 9700 AB Groningen.

Persbericht van het ministerie van Landbouw en Visserij, nummer 41, 2 maart 1988.

Atlas van de Nederlandse Vogels

De duizenden vogelwaarnemers die aan de totstandkoming van deze atlas meewerkten, hebben met ongeduld naar dit boek uitgekeken. Zonder de medewerking van voornamelijk amateurs zouden in een zo'n betrekkelijke korte tijd nooit zo veel gegevens bijeengebracht kunnen zijn. Daarom zou de atlas eigenlijk aan hen opgedragen moeten zijn.

Het uiterlijk, de inleidende teksten (inleiding, het onderzoek, de atlas, vogels en hun patronen, vogels en het weer) en de Engelstalige toegevoegde teksten geven de indruk dat een degelijke en serieuze aanpak is gevolgd.

Daarna volgt de hoofdmoot van de atlas: de bespreking van alle waargenomen vogelsoorten in de periode van 1978 tot en met 1983 door 29 verschillende auteurs van wie R.G. Bijlsma, maar ook F. Hustings en R. Lensink een groot deel voor hun rekening namen. Er zijn vier typen soortbesprekingen te onderscheiden op grond van het aantal kaarten. Voor een groot aantal vogelsoorten is per maand een kaart opgenomen die het voorkomen aangeeft in ons land. Alle vijf onderzoekjaren zijn daarin verwerkt. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen overvliegende en pleisterende vogels. Het aantal wordt weergegeven met behulp van stippen van verschillend formaat. Omdat de originele kaarten vermoedelijk zijn verkleind zijn de verschillende formaten van de stippen (vooral de zwarte) niet altijd even duidelijk van elkaar te onderscheiden, hetgeen helaas niet is ondervangen. Waar er twaalf kaartjes per soort zijn gebruikt zou het de gebruiker meer inzicht hebben gegeven indien de volgorde over twee bladzijden van links naar rechts begonnen was met april tot en met september (bovenste rij) en oktober tot en met maart (onderste rij). Grafisch gezien ook logischer, omdat de tekst over de soort óók van de linkerbladzijde naar de rechterbladzijde overloopt. De kaarten met de stippen zouden dan voor diegenen die er niet dagelijks mee bezig zijn geweest, meer gaan 'spreken' en een gemakkelijker en duidelijker inzicht geven. Om deze kaartjes telkens van januari tot december te laten lopen heeft trouwens veel minder zin. De wat langere soortbesprekingen hebben min of meer een vaste opbouw. Allereerst wordt een algemene schets gegeven over het voorkomen als broedvogel in Europa. Uit welke literatuur deze gegevens zijn gehaald wordt niet vermeld. Vervolgens wordt het voorkomen in Nederland behandeld aan de hand van het atlasmateriaal. Hier zou dus voor de atlas (want het is toch een 'atlas') eigenlijk het zwaartepunt hebben moeten liggen. Helaas is dat niet altijd het geval en voorts wordt dit vaak te kort afgedaan en wordt zelfs de interpretatie té veel aan de gebruiker van de atlas overgelaten. Dat is een gemiste kans, omdat in de eerste plaats mocht worden verwacht dat de kaartjes van deze atlas zo diepgaand mogelijk zouden zijn uitgewerkt.

Niet zelden wordt nauwelijks een derde van de tekst van een soort gebruikt om aan te geven wat de kaartjes ons zoal te vertellen hebben. En voor de hand liggende verklaringen die uit de

kaartjes te halen zijn, worden niet of niet voldoende naar voren gebracht. Het laatste gedeelte van de tekst bestaat uit een overzicht over het voorkomen (onder meer fenologie) in ons land van de soort. Gewoonlijk oppervlakkig, bijvoorbeeld zonder vermeldingen van eerste en laatste data.

Ten slotte wordt er een schatting gegeven van het broedbestand in de onderzoekperiode (soms ook later), die niet gebaseerd is op dit atlasproject maar gebaseerd op recent verkregen inventarisatiegegevens, waarvan de herkomst niet wordt vermeld. Bij sommige soorten wordt bovendien een schatting gemaakt van het aantal niet-broedvogels. De aantallen van broed- en trekvogels hadden beter op een andere plaats in het boek in tabelvorm kunnen worden opgenomen. Het zijn nu weer die getallen waar de gebruiker van de atlas het eerst naar grijpt en die zijn juist vaak discutabel.

De uiteindelijke getallen zijn trouwens niet door de auteurs maar door de redactie samengesteld uit gegevens uit de regio en een groot aantal broedvogelinventarisaties. Het wordt trouwens met klem ontraden de nieuwe getallen zonder meer te vergelijken, omdat dit maar al te gauw zou leiden tot onjuiste conclusies! Door de toegenomen kennis in de afgelopen jaren over verspreiding en dichtheden van broedvogels zullen sommige aantallen wat hoger uitvallen zonder dat er werkelijk sprake is van toename van de soort.

Bij elke besproken soort is een tekening van de betrokken soort toegevoegd. Deze tekeningen zijn zeer uiteenlopend van aard, hetgeen een weerspiegeling is van het grote aantal medewerkers dat aan de totstandkoming van het boek meewerkte. De tekeningen van Bonte Vliegenvanger en Heggemus moeten maar als ongelukjes worden beschouwd, terwijl sommige tekeningen in stijl wel erg veel van elkaar verschillen en soms wat 'ludiek' zijn geworden (zie Kerkuil). Indertijd is men erg voorzichtig geweest met het aangeven van broedgebieden van bepaalde zeldzame vogelsoorten, maar nu blijkt men van dit principe zo goed als geheel te zijn afgestapt. Het boek heeft toch niet aan de verwachtingen voldaan. Jammer, zowel inhoudelijk als grafisch had men er veel meer van kunnen maken. Maar vanwege de duizenden medewerkers ligt het goed in de markt en inmiddels is er al een tweede druk van verschenen. De verbeteringen in deze druk kennen wij nog niet.

J.T.

J. Bekhuis, R. Bijlsma, A. van Dijk, F. Hustings, R. Lensink & F. Saris: Atlas van de Nederlandse Vogels. 595 bladzijden, 14 foto's, 268 tekeningen, 1 transparant overlay met zeven verschillende landschappen, honderden kaartjes en grafieken, 35 figuren (1987). Uitgave Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland, Arnhem. ISBN 90-72121-01-5.

Sovon-leden en atlasmedewerkers ontvangen het boek voor f 42,50 (inclusief verzendkosten) door overmaking op gironummer 2 905 988 ten name van Sovon, Beek. Verder kunnen leden van 'Natuurmonumenten', Wereld Natuur Fonds, Koninklijke Natuurhistorische Vereniging en Vogelbescherming via hun eigen vereniging het boek voor f 59,50 aanschaffen. In de boekwinkel bedraagt de prijs f 69,50.

Tirions vogelgids

In 1983 verscheen deze gids met de oorspronkelijke titel 'The Shell guide to the Birds of Britain and Ireland' van de hand van James Ferguson-Lees en Ian Willis.

'Een van een nieuwe generatie vogelgidsen', zo schrijft men, 'waarin naast de zomerkleden van adulte vogels ook de moeilijker te herkennen winter-, juveniele en onvolwassen kleden worden aangegeven, hetgeen op zich een duidelijke verbetering is ten opzichte van de bestaande gidsen'.

Of de gids daardoor voor beginners ook aantrekkelijker is geworden valt te betwijfelen.

De vertalers en bewerkers van de thans voor ons liggende Nederlandse uitgave hebben de gelegenheid aangegrepen om veel recente gegevens en ontwikkelingen in de Europese avifauna en speciaal in die van Nederland en België op een uitstekende manier in de tekst te verwerken. De gegevens in de gids zijn daardoor bijgewerkt tot 1 juli 1987.

Achtereenvolgens geeft de gids een gebruiks-aanwijzing, een hoofdstuk Vogeltopografie, een hoofdstuk Terminologie voor verenkleed en rui en een lijst van de Nederlandse vogelsoorten met een toevoeging voor België. Op bladzijde 20 onderaan staan twee soorten die er niet thuishoren, namelijk de Grote Albatros en de Fregatvogel.

Vervolgens komen de soortbesprekingen aan de orde met informatie over uiterlijk, geluid, habitat en voorkomen. Een en ander loopt uiteen van vijf regels voor bijvoorbeeld de Gierzwaluw tot een hele bladzijde voor bijvoorbeeld de IJseend. Het in de tekst gebezigde taalgebruik doet hier en daar wat vreemd aan, zoals een uniforme vleugel (Dodaars), met niet zeer lange poten (Bonte Strandloper)?, vleugelslag maakt fluitend-ruiend geluid (Tafeleend), uniform van boven (Terek Ruiter), met niet zeer opvallende lichte tekening (Wulp), uniforme bovenkop (Notenkraker), lijkend op (Tortel). Ook wordt op enkele plaatsen een hinderlijke telegramstijl gebruikt doch daar zal de ruimte voor de tekst wel debet aan zijn.

Over het algemeen zijn de beschrijvingen zeer uitvoerig, al is die van de Witvleugelstern wel erg summier. Is hier iets weggevalen?

Soms ontbreekt er inderdaad een stuk tekst. Zoals bij de Fuut de status, bij de Paarse Strandloper het voorkomen, bij de Groene Bijeneter de status en bij de IJsgors geluid, habitat en voorkomen.

De statusaanduidingen omvatten termen als 'vrij schaars', 'zeer schaars', 'in zeer klein aantal', enz. die evenwel nergens gedefinieerd worden. Er zijn talrijke afbeeldingen in deze gids (2130) en over het algemeen zijn ze van een goede kwaliteit. Sommige zijn wat te licht uitgevallen, zoals Zomertaling, Pijlstaart wijfje, Huismus en Ringmus. De Watersnip is daarentegen te donker. Verscheidene afbeeldingen zouden met een gekleurde achtergrond veel beter tot hun recht zijn gekomen, zoals Sneeuwgorz, Drie-

teenstrandloper en Sneeuwuil, maar ook zwanen, meeuwen en sterns.

De volgorde van de opgenomen soorten is niet overal even consequent. Zo staan de Nachtzwaluwen niet bij elkaar (bladzijden 226 en 234) en staan de Koekoeken van elkaar gescheiden op bladzijden 214 en 216, met twee andere soorten ertussen. Tussen de duiven staan Halsbandparkiet, Koekoek en Steppehoén. De Grote Franjepoot staat tussen de Vorkstaartplevieren. De plaats van de afbeeldingen is hier waarschijnlijk de oorzaak van, maar het doet wel vreemd aan. Wat betreft de kaartjes de opmerking dat niet duidelijk wordt gemaakt waarom het aangegeven gebied is gekozen, namelijk Centraal-Europa.

Het vermoeden bestaat dat het een gevolg is van de samenwerking met de Duitse uitgeverij. Voor een Nederlandse gids is Centraal-Europa nu niet precies het meest logische gebied. Heel Europa was dan in ieder geval beter geweest. Overigens staan op de meeste kaartjes alleen de broedgebieden (rood) aangegeven en op enkele uitzonderingen na, vrijwel overal ontbreken de gebieden waar de soorten als zomer- of wintergast of als doortrekker zijn te verwachten (blauw). Dat is een groot gemis.

De wijzigingen in de soortnamen, zoals het weglaten van de 'n' bij soorten als Steppehoén, Slangarend en Notenkraker mag dan taalkundig verantwoord zijn, het zijn en blijven eigennamen waarin maar niet zo even veranderd kan worden worden. Dat geldt ook voor Eidereend en Eider, Tortelduif en Tortel. De Nederlandse vogelnamen zijn officieel vastgesteld en moeten derhalve, zo ze gewijzigd 'moeten' worden, ook officieel gewijzigd worden.

Bij de samenstelling van het register van de Nederlandse namen (bladzijden 348-350) heeft men het zich wel erg gemakkelijk gemaakt. Bij alle namen die uit twee of meer woorden bestaan, zoals bijvoorbeeld Grote Lijster en Kleine Plevier heeft men alleen gerangschikt op het eerste woord. Van enige alfabetische volgorde in het tweede of derde woord is absoluut geen sprake. Van een alfabetischlexicografische rangschikking heeft men blijkbaar afgezien. In een volgende druk dient dit zeker te worden herzien.

Een en ander leidt tot de conclusie dat het een uitstekende gids is voor het herkennen van soorten en kleden, waarbij het geluid er wat bekaaid is afgekomen.

Het boekje is keurig verzorgd doch voor de prijs zou men wel wat minder gebreken en slordigheden mogen verwachten. Een eventuele tweede druk, op redelijk korte termijn, zal daarin verbetering kunnen/moeten brengen. De gids zal zeker zijn weg wel vinden.

H.J.L.

James Ferguson-Lees & Ian Willis: Tirions vogelgids. Oorspronkelijke titel: The Shell guide to the Birds of Britain and Ireland. Vertaling en bewerking van Arnoud B. van den Berg, Ruud van Halewijn, Dirk J. Moerbeek, Gerald J. Oreel. 353 bladzijden, 285 verspreidingskaartjes, 2130 afbeeldingen in kleur (1987). Tirion Natuur. BV Uitgeversmaatschappij Tirion, Baarn. Prijs f 49,50.